

<http://kefad.ahievran.edu.tr>

Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi

ISSN: 2147 - 1037

Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programının Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi *

İlker USTA

Ayhan HAKAN

DOI:10.29299/kefad.2018.19.03.010

[Makale Bilgileri](#)

Yükleme:12/02/2018 Düzeltme:23/05/2018 Kabul: 22/09/2018

Özet

Eğitim programlarını değerlendirme ve geliştirme süreci, bir programın tasarlanması, geliştirilmesi, denenmesi (test edilmesi), uygulanması, değerlendirilmesi ve düzeltilmesini kapsayan sistematik ve dinamik bir süreçtir. Okullarda uygulanan eğitim programlarının etkililiğini, başarısını ve sürdürülebilirliğini belirlemede program değerlendirme çalışmaları önemli bir yer tutar. Eğitimde program değerlendirme uygulamaları, program geliştirme sürecinde programın yönetici ve yürütücülerine program öğeleri hakkında detaylı bilgi verirken aynı zamanda programın en temel bileşenlerinden biri olan öğrencilere, programın geliştirilmesi sürecinde aktif rol vermesi noktasında da önemlidir. Bu araştırmanın amacı, 2015 senesinde tamamlanan "Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programı'nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler" başlıklı doktora tezi sonuçlarına göre ilgili kurumun program geliştirme önerilerine göre yaptıkları yenilikleri tanımlamaktır. Bu çalışma betimsel tarama çalışmasıdır. Araştırma verilerine ilgili doktora tezinden elde edilen sonuçlar ve ilgili kurumun kurumsal web sayfası incelenerek ulaşılmıştır. Doktora tezinden elde edilen sonuçların büyük bir kısmının kurum yöneticilerince dikkate alınarak iyileştirmelerin yapıldığı görülmektedir. İyileştirmelerin açıköğretim kitapları, sınav sistemi ve e-öğrenme malzemeleri üzerinde oldukça belirgin olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Açıköğretim fakültesi, Program değerlendirme, Sosyal bilimler programı

¹**Sorumlu Yazar:** İlker Usta, Dr. Öğr. Üy., Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, Türkiye, ilkerusta@anadolu.edu.tr, 0000-0002-3549-1511

Yazar 2: ²Ayhan Hakan, Prof. Dr., Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi, Türkiye, ahakan@anadolu.edu.tr, 0000-0002-2493-5658

*Bu çalışma sorumlu yazarın, ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı doktora tezinden üretilmiştir.

2168

Giriş

Yapısı gereği sürekli değişen ve gelişen bilginin niceliği ve niteliği, kontrollü bir biçimde eğitim kurumlarınca bireylere sunulmakta, eğitim programları esnek yapısıyla mevcut ihtiyaca yanıt verebilmek adına şekillenmektedir. Bilgi çağı ile birlikte, hemen her ülke, gelişmiş insan kaynağını ve bu kaynağın o ülkenin en büyük katma değeri olduğuna inancını artırmaktadır. Artık eğitimde, öğrenen merkezli, hayat boyu, her zaman ve/veya her yerde, istenilen ortamda ve yapıda eğitim ortamları geliştirme ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Bütün kurumlar, bu değişkenleri içeren uzaktan eğitim sistemlerine geçişi önemli görmekte ve bunun için de sürekli içerik ve program geliştirme çalışmalarına ağırlık vermektedir (Usta, 2015).

Kavram olarak 1700'lü yıllara dayanan ve mektupla öğretim uygulamalarıyla başlayan uzaktan eğitim, teknolojiye paralel olarak gelişimini sürdürmüş, bilgi ve iletişim teknolojileriyle günümüzdeki anlamı ve önemi kazanmıştır (Özarslan, 2008).

Alanyazında, açık ve uzaktan öğretim alanını ve uygulamalarını tanımlamak amacıyla farklı kavramlar kullanılmaktadır. Türkiye'de açıköğretim, e-öğrenme, uzaktan eğitim, internette eğitim, uzaktan öğretim, web destekli öğretim, internet tabanlı öğretim, yaygın eğitim, esnek öğrenme ve sanal eğitim gibi kavramlara sıklıkla rastlanmaktadır. Kullanılan kavramlar içerisinde belirgin farklar olsa da evrensel alanyazında bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılabilir. Türkiye'de ise tamamen pratik nedenlerle açık öğretim, uzaktan eğitim ve e-öğrenme kavramları farklı uygulamaları ifade etmek için kullanılmaktadır. Açıköğretim kavramı ülkemizde 1980'lerden bugüne süregelen kitlesel Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi için kullanılırken, açık ve uzaktan öğrenme ise daha küçük gruplara odaklanan ve bilgisayar ağlarına dayalı yürütülen uygulamaları tanımlamak için kullanılmaktadır (Özkul ve Aydın, 2012).

Türkiye'deki uygulamaları da dikkate alarak; açık ve uzaktan öğrenme, öğrenenlerin birbirlerinden ve öğrenme kaynaklarından zaman ve/veya mekân bağlamında uzakta olduğu, birbirleriyle ve öğrenme kaynaklarıyla etkileşimlerinin uzaktan iletişim sistemlerine dayalı olarak gerçekleştirildiği (Özkul ve Aydın, 2012) ve bireysel öğrenmenin ön plana çıktığı eğitimsel bir organizasyondur (Usta, 2015).

Bu organizasyonun önemli bileşenlerden biri de eğitim programlarıdır. Eğitim programları canlı sistemlerdir. Program, henüz fikir aşamasında iken, program geliştirme sürecinde yer alan tüm paydaşların çalışmaları ile yani ihtiyaç analizi, ihtiyaca uygun olası hedeflerin belirlenmesi, tüm bu olası hedeflerin eğitim felsefesi ve öğrenme psikolojisi bağlamında incelenmesi, hedeflere ulaştırılacak içeriğin oluşturulması, içeriğin en etkili biçimde aktarılması için öğrenme ortamlarının belirlenmesi ve öğrencilerin hedeflere ne kadar ulaştıklarının belirlenmesi gibi çalışmalarla büyümekte, programın

uygulanması ile birlikte yürümekte ve programın değerlendirilmesi ile de programın geliştirilmesinde görev alan herkese seslenmektedir (Usta, 2015).

Dünyadaki toplumsal, ekonomik ve bilimsel gelişim doğal olarak bireylerin yaşantılarına doğrudan etkisi olan eğitim programlarına da yansımaktadır. Toplumsal, ekonomik ve bilimsel gelişmelerin programın boyutlarından birinde yaratacağı bir değişim, program sisteminde yer alan diğer boyutları da etkilemektedir. Bu etkilenmenin ne şekilde gerçekleştiği ile ilgili en güvenilir bilgi program geliştirme sürecinin bir boyutu olan programın değerlendirilmesi ile gerçekleşir (Usta, 2015).

Program değerlendirme, programın etkililiği hakkında karar verme sürecidir. Karar vermede, sonuç çıkarmada ve programla ilgili kararları bilgiye dayandırmada program değerlendirme uzmanına yardımcı olur (Demirel, 2006). Eğitimde program değerlendirme uygulamaları, program geliştirme sürecinde programın yönetici ve yürütücülerine program öğeleri hakkında detaylı bilgi verirken aynı zamanda programın en temel bileşenlerinden biri olan öğrencilere, programın geliştirilmesi sürecinde aktif rol vermesi noktasında da önemlidir (Usta, 2015).

Program değerlendirme, mevcut programın, amaçla ne ölçüde örtüştüğünün ortaya çıkarılması, katılımcıların memnuniyetlerinin belirlenmesi, aksayan ya da iyi giden yönlerinin saptanması, yenilenme ve gelişme süreci açısından önem taşımaktadır.

Öğrenme ve öğretme süreçlerinde değerlendirme;

- Özde öğrencilerin ne düzeyde öğrendiklerini ya da öğrenme eksikliklerini belirlemek ve bunları düzeltmek amacıyla yapılırken,
- Genelde ise uygulanan bir programın etkililiğini ya da başarılı olup olmadığını ortaya koyma amacına dönük olarak yapılmaktadır. Değerlendirme sonuçları program geliştirme uzmanlarına programa devam, gözden geçirme veya yeni bir aşamaya geçme konusunda bilgi vermektedir. Bunun yanı sıra karar vermede, sonuç çıkarmada ve programla ilgili kararları bilgiye dayandırmada program geliştirme uzmanına yetki verir (Özdemir, 2009).

Uzaktan eğitim, doğası gereği öğreneni merkeze alıp öğrenene daha fazla sorumluluk yüklemektedir. Uzaktan eğitim sistemleri de öğrenmenin kolaylaşması ve sürekliliği için daha fazla öğrenme ortamları sunmak zorundadır. Kendi öğrenme sorumluluğunu üstlenen uzaktan öğrenenlerin ihtiyaçlarına, en hızlı biçimde yanıt vermek bu yapının sürekliliği açısından önem arz etmektedir. Yani uzaktan eğitim programları değerlendirilmeli, gerekli güncelleme ve düzeltmeler zamanında yapılmalıdır. Bu nedenle de uzaktan eğitim programlarında sunulan her türlü öğrenme ortamlarının, program katılımcıları tarafından değerlendirilmesi oldukça önemlidir (Usta, 2015).

Bu bağlamda 1982-83 öğretim dönemine 29.445 öğrenci ile başlayan ve 2017-18 öğretim döneminde 1.214.123 aktif öğrencisiyle dünyadaki MEGA üniversitelerden biri olan Anadolu

Üniversitesi Açıköğretim Sisteminde yer alan programların temel bileşenleri bağlamında değerlendirilmesi ve sonuçların ilgililere sunulması kitlesel eğitim veren diğer kurumlar içinde faydalı olabilecektir. Bu faydanın oluşabilmesi için akademik çalışmalardan elde edilen sonuçların ilgililere sunulması ve sistemin geliştirilmesine ilişkin yapılan önerilerin kurum tarafından yapıp yapılmadığının takip edilmesi gerekir.

Bu gereklilikten hareketle, bu araştırmada bir uzaktan eğitim uygulaması olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Programının geliştirilmesine ilişkin 2015 yılında tamamlanan “Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” başlıklı doktora tezinden elde edilen görüşler ışığında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesinin yapmış olduğu değişiklikler belirlenecektir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 2015 senesinde tamamlanan “Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programı’nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” başlıklı doktora tezinde ilgili programın geliştirilmesine ilişkin elde edilen öğrenci görüş ve önerileri ışığında kurumun 2018 öğretim yılına kadar yapmış olduğu iyileştirmeleri belirlemektir.

Bu genel amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır.

1. 2015’de tamamlanan doktora tezinde programın ders kitaplarına ve içeriğine ilişkin öğrenci görüş ve önerileri nelerdir? 2018’de bu görüş ve öneriler ışığında kurum neler yapmıştır?
2. 2015’de tamamlanan doktora tezinde programın öğrenme ortamlarına ilişkin öğrenci görüş ve önerileri nelerdir? 2018’de bu görüş ve öneriler ışığında kurum neler yapmıştır?
3. 2015’de tamamlanan doktora tezinde programın sınavlarına ilişkin öğrenci görüş ve önerileri nelerdir? 2018’de bu görüş ve öneriler ışığında kurum neler yapmıştır?

Bu araştırma, açıköğretim sisteminin temel bileşenlerinden olan ders kitaplarına, öğrenme ortamlarına ve sınavlara ilişkin ilgili doktora tezinde öğrencilerin nitel sorulara vermiş oldukları yanıtlar ışığında yapılmıştır. Ayrıca, doktora tezinde öğrencilerin bu bileşenlere ilişkin sundukları görüşlerin kurumca ne düzeyde dikkate alındığı kurumun web sayfası (www.anadolu.edu.tr) ve öğrenci sayfası Anadolium eKampus (ekampus.anadolu.edu.tr) incelenerek ulaşılmıştır. 2015 ile 2018 yılları arasında çeşitli düzenlemeler yapılmasına rağmen yıl yıl değişim gösterilmeyerek 2018 öğretim yılı sonundaki durum incelenerek araştırma neticelendirilmiştir. Tüm bunlar araştırmanın sınırlılığını teşkil etmektedir.

Yöntem

Bu bölümde araştırma modelinin ne olduğu, veri toplama sürecinin nasıl gerçekleştiği ve verilerin analizinin nasıl yapıldığı ile ilgili bölümlere yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma betimsel tarama çalışmasıdır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2006). Tarama modelinde, bilimin tasvir fonksiyonu ön plandadır (Yıldırım, 1966). Tarama modeliyle çalışan bir araştırmacı araştırdığı şeyi doğrudan incelemenin yanı sıra, araştırılan şeyle ilgili önceden tutulmuş kayıtlara, o alanla ilgili kaynak kişilere başvurmalı ve elde ettikleriyle kendi gözlemlerini bütünleştirip yorum yapmalıdır (Öktem, 2005).

Bu çalışmada, 2015’de tamamlanan “Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programı’nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” başlıklı doktora tezinde ilgili programın geliştirilmesine ilişkin elde edilen öğrenci görüş ve önerileri ışığında kurumun 2018 öğretim yılına kadar yapmış olduğu iyileştirmeleri belirlemek olduğundan nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri doküman analizi yöntemi ile elde edilmiştir. Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesini kapsayan doküman analizi dokümanlara ulaşma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olmak üzere beş aşamada gerçekleştirilmesi tavsiye edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Bu bağlamda ilk önce 2015 yılında tamamlanan “Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programı’nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” başlıklı doktora tezine ulaşılmış, tezde ilgili programın geliştirilmesine ilişkin elde edilen öğrenci görüş ve önerileri doktora tez yazarının sunduğu biçimde alınmıştır. Doktora tezinde öğrenci görüş ve önerilerini almak için kullanılan ölçek iki yapıdır. 5’li likert tipi madde ve açık uçlu sorularla ilgili programın bileşenlerine ilişkin öğrenci görüş ve önerileri alınmıştır. Bu program bileşenleri ders kitapları ve içerikleri, öğrenme ortamları ve sınavlardır. Bu çalışmada doktora tezinde kullanılan ölçek kapsamında açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ve doktora tez yazarının yapmış olduğu gruplama verileri kullanılmıştır. Burada dikkati çeken bir durumda program bileşenlerine ilişkin yazılı olarak verilen yanıtların sayısındaki değişikliklerdir. Bir öğrencinin aynı soruya birden fazla görüş ve öneri bildirmesinden ötürü rakamlarda değişiklik görülmüştür.

İkinci aşamada, bu araştırmanın yazarının kurumun bir personeli olması sebebiyle, doktora tezindeki bu veriler ışığında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi resmi web sayfası olan <http://anadolu.edu.tr/acikogretim> ve öğrenci öğrenme platformu olarak kullanılan <http://ekampus.anadolu.edu.tr> sayfalarından açıköğretim sistemi güncel kitap hizmetlerindeki, öğrenme ortamları hizmetlerindeki ve sınav hizmetlerindeki değişim takip edilmiş ve 2015 deki durumla mevcut durum arasındaki değişim gösterilmiştir.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, doktora tezinde Sosyal Bilimler Programının bileşenlerine ilişkin öğrenci görüş ve önerilerini almak amacıyla sorulan açık uçlu sorulara öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlara ilişkin betimsel analiz tekniği kullanılarak elde edilen bulgulara ve 2018 senesinde kurumun doktora tez çalışması sonucunda ortaya çıkan sonuçlara ilişkin gerçekleştirdiği uygulamalara yer verilmiştir.

Derslerin Kitapları ve İçeriğine İlişkin Öğrenci Görüş ve Önerileri

Yarı yapılandırılmış açık uçlu anket sorularıyla öğrencilerin Sosyal Bilimler Programına ilişkin görüşlerini almak amacıyla öğrencilere “Derslerinizin kitaplarına ve içeriğine ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdiği yanıtlar ve sıklıklar Tablo 1’de gösterilmiştir. Öğrenciler bu anket maddesini daha çok öneriler getirerek yanıtlamışlardır.

Tablo 1. *Kitap ve içeriğe ilişkin görüş ve öneriler*

Görüş ve Öneriler	Sıklık
Kitaplardaki içeriğin çok uzun ve ayrıntılı anlatılması	42
Kitaplardaki alıştırma sorularının artırılması	27
Özetlerin genişletilmesi ve yardımcı kaynaklara olan ihtiyaç	21
Üniteler arasında anlamlı ve bağlantılı içerik düzeni	9
Kitapların taşınabilirliğinin az olması	6
Yabancı dil kitaplarında Türkçe kullanılması	4
Toplam	105

Araştırmanın ilgili maddesine 105 yanıt verilmiştir. Yanıtlar Tablo 1’deki sınıflandırmalar çerçevesinde oluşmuştur. Öğrencilerin çok büyük bir bölümü kitap içeriğinin uzun ve ayrıntılı olduğundan, alıştırma sorularının sayısının artırılması gerektiğinden ve genişletilmiş özetlerin hazırlanmasından yana önerilerde bulunmuşlardır.

Programda yer alan ders kitapları ve içeriğe ilişkin elde edilen alıntılardan bazıları aşağıdaki gibidir:

Öğrenci 1. *“Kitaplarda çok fazla ayrıntılar var. Biraz daha konular sınav düzeyinde olup fazla konular eksiltilmeli.”*

Öğrenci 4. "Okuduğumuz bölümün yardımcı kitapları olmadığından zorluk çekmekteyim (şahsım) kitaplar içerisinde konu özetleri olsa ve daha çok test soruları eklense daha iyi olması kanısındayım."

Öğrenci 11. "Özellikle soru bankası kitaplarımız olsa çok iyi olur veya hiç olmazsa ünite sonu soru sayısını çoğaltırsanız daha iyi olur bence en büyük eksiklik budur konu anlatımlı kitaplar mükemmel"

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrencilerinin en temel öğrenme kaynağı kitaplardır. Sekiz üniteden oluşan Açıköğretim kitapları belirli bir kitap tasarımına göre hazırlanmaktadır. 2017-2018 öğretim yılı itibarıyla kitapların tasarımında bazı değişikliklere gidilerek kapaktan, içindekiler bölümüne, çift sütun yazıdan, özet biçimine ve grafiksel düzenlemelere kadar şekilsel değişikliğin yanı sıra Araştır-İncele-Yansıt bölümleri, Hayatla İlişkilendir ve Araştırmalarla İlişkilendir tasarım öğeleri ile öğrencilerin içerikle daha fazla etkileşime girerek öğrenmeyi kolaylaştırmalarını sağlamak amacıyla biçimsel değişikliklere gidilmiştir. Öğrencilerin önerileri çerçevesinde kitaplarda olmasa da çevrimiçi ortam olan Anadolium eKampüs'te genişletilmiş özetler ve her bir ünite için hazırlık sorularının sayısında artış sağlanmıştır.

Derslerin Öğrenme Ortamlarına İlişkin Öğrenci Görüş Ve Önerileri

Yarı yapılandırılmış açık uçlu anket sorularıyla öğrencilerin Sosyal Bilimler Programına ilişkin görüşlerini almak amacıyla öğrencilere "Derslerinizin öğrenme ortamlarına ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdiği yanıtlar ve sıklık dağılımları Tablo 2'de gösterilmiştir. Öğrenciler bu anket maddesini de daha çok öneriler getirerek yanıtlamışlardır.

Tablo 2. Öğrenme ortamlarına ilişkin görüş ve öneriler

Görüş ve Öneriler	Sıklık
e-sınav ve alıştırma sorularının kapsamında ve sayısında geliştirme	10
e-öğrenme ortamlarına erişimde ve kullanımda zorluk ve güncel olmayışı	10
e-videoların yetersiz kalması	7
Yüz yüze eğitime olan gereksinim	6
Sesli kitaplarda diksiyon bozukluğu ve sayı azlığı	2
Toplam	35

Araştırmanın ilgili maddesine 35 yanıt verilmiştir. Yanıtlar Tablo 2'deki sınıflandırmalar çerçevesinde oluşmuştur. Öğrenciler e-sınav ve e-alıştırma sorularının yetersizliği, ortamlara erişim, kullanım zorluğu, videoların yetersiz kalması, yüzyüze öğrenme ihtiyacı ve sesli kitaplardaki diksiyon bozukluğundan bahsederek görüşlerini bildirmişlerdir.

Programın öğrenme ortamlarına ilişkin elde edilen alıntılar aşağıdaki gibidir:

Öğrenci 3. "Öğrenme videoları eskiden kalma olsa gerek. Bazı dersler çok kötü. Hiçbir şekilde anlaşılır değil.. Sözel derslerde tahta üzerinde örneklenerek çizilerek ve işaretlenerek görsel olarak da anlatılırsa daha iyi olur."

Öğrenci 4. "e-kitap e-sınav güzel bir imkan e-sınavda 2.3.aşamalarda aynı sorular üst üste çıkıyor, geliştirilirse daha iyi olur. Diğer ortamlara fırsat bulup kullanma imkanım olmadı. Teşekkürler elinize sağlık"

Öğrenci 5. " İlgili program e-öğrenme portalında çok yetersiz. Birde e-öğrenme portalını akıllı telefonda açmakta zorluk çekiyorum. Telefonumla heran her yerde rahatça çalışabilmek istiyorum."

Öğrenci 10. "e-öğrenme portalları güncel değil. videolarınız eğitmen sesi ve görsel yazı geçişleri bakımından çok zayıf bence. Dinleyiciye dikkat dağılması ve konuya kendini vermesine engel. e-sınav hizmetleri ise çok daha eksik düzeyde bence. Bazı derslerin e-sınav sistemi bile dahi yok. olanlarında aynı 20 soru içinde dönüp duruyor. Bence e-sınav hizmetinde soruları çıkmış sorulardan bile seçseniz her seferinde değişik sorular gelse öğrenci için çok daha hızlı bir eğitim olacağını düşünüyorum. Kitaplarda hazırladığımız sorular dahi yok sistemde. Soru bankanızı açmasanız dahi vize ve finallerin çıkmış soruları kitap soruları yeterli olabilir."

Öğrenci 12. "Videolar benim öğrenme hızıma uygun değil, çok yavaş ve 20 dakika sıkıyor."

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi öğrenme öğretme süreci içerisinde öğrencilerine uzaktan öğrenme sistemlerinin olmazsa olmazı öğrenme yönetim sistemleri ile her zaman ve/veya her yerde öğrenme ortamı ile destek sunmaktadır. 2016-2017 eğitim-öğretim yılı itibariyle Anadolu eKampüs sistemine geçmiştir. Bu sistemde aşağıdaki düzenlemelere gidilmiştir.

- Dijital sesten vazgeçilerek diksiyonu düzgün seslendirmeciler tarafından sesli kitaplar hazırlanmıştır.
- Öğrenenlerin ders içeriğine ilişkin bir uzman desteği ile süreci takip etmesi isteğine göre 10 dakikadan oluşan, yeni öğretim tasarımına ve grafik sistemine göre hazırlanmış, tamamen profesyonel sunucular tarafından seslendirilen kısa ünite anlatım videoları hazırlanmış ve bunlar etkileşimli hale getirilmiştir.
- Her bir kitabın bölümü için kitaptakinden farklı olarak genişletilmiş özetler hazırlanmıştır.
- Her hafta ilgili ders ile alakalı alan uzmanı tarafından öğrencilere Anadolium eKampüs sistemi üzerinden 40 dakikalık canlı dersler verilmektedir.
- Yıl yıl çıkmış sınav soruları öğrencilerin öğrenmelerini kontrol etmeleri amacıyla sistemde bulunmaktadır.
- Öğrencileri sınavlara hazırlamak üzere deneme sınavları, yaprak testler, çözümlü sorular sisteme dahil edilmiştir.
- Anadolium eKampüs sistemi ayrıca mobil sistemle de çalışmaktadır. Bu şekilde her zaman ve/veya her yerde öğrencilerin erişmeleri mümkün olmaktadır.

Derslerin Sınavlarına İlişkin Öğrenci Görüş ve Önerileri

Yarı yapılandırılmış açık uçlu anket sorularıyla öğrencilerin Sosyal Bilimler Programına ilişkin görüşlerini almak amacıyla öğrencilere “Derslerinizin sınavlarına ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Öğrencilerin bu soruya verdiği yanıtlar ve sıklık dağılımları Tablo 3’de gösterilmiştir. Öğrenciler bu anket maddesinde de daha çok önerilerini getirerek yanıtlamışlardır.

Tablo 3. Sınavlara ilişkin görüş ve öneriler

Görüş ve Öneriler	Sıklık
Bütünleme sınavına olan ihtiyaç	16
Sınav yerlerine ulaşımın zorluğu ve ilçelerde sınav olması	9
Sınav sorularının anlaşılabilirliğinde ve çözümünde zorlanma	12
Ezbere yönelik, detay ve gereksiz bilgilerin sorulması	7
Ara ve final sınavları arasındaki sürenin yetersizliği	4
Sınav süresi yetersiz	2
Toplam	50

Araştırmanın ilgili maddesine görüş belirtme ve öneri sunma şeklinde 50 yanıt verilmiştir. Yanıtlar Tablo 3’deki sınıflandırmalar çerçevesinde oluşmuştur. Öğrenciler bütünleme sınavının gerekliliğinden, sınav yerlerine erişim probleminden, ezbere dayalı sorulardan, ara ve final sınavı arasındaki sürenin yetersizliğinden bahsederek görüşlerini bildirmişlerdir.

Programın sınavlarına ilişkin elde edilen alıntılar aşağıdaki gibidir:

Öğrenci 1. “Ara ile final arası çok az. Zaten ara sınavı finale yakın zamanda belli oluyor biz neye göre çalışacağız...30 soru olsa daha iyi olur gibi. Sorular anlaşılır değil. Bir soruyu 3 kere okuyorum anlamak için...”

Öğrenci 4. “Sınav yerleri bazen 4 ayrı okulda yapılmakta. Ulaşım zorluğu sıkıntılı oluyor.2 okula düşürülse bence iyi olur. Örnek ben Alanya da 4 ayrı okulda ilk defa sınava gireceğim için zor olacak.”

Öğrenci 8. “ Sınav açıklanma süresi maksimum 7 gün olmalıdır. Ara sınavları için sorumlu ünite dışında çok fazla soru çıkıyor. Kesinlikle bütünleme olmalıdır .”

Öğrenci 12. “Sınavlar makul ve uygun bir şekilde yapılmaktadır. Ancak belki sınav süresinin uzatılması için bir değerlendirme yapılabilir.”

2012-2013 öğretim yılı itibariyle Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi yıllık sistemden kredili sisteme geçmiştir. Bütünleme sınavı yıllık sistemde uygulanan bir yöntem iken kredili sistemin doğasına uymaması sebebiyle bütünleme sınavı yapılamamaktadır. Bütünleme sınavı yerine 2016-2017 öğretim yılında mezun olmaları için geçmeleri gereken tek dersi olan öğrencilere bu sayı üç derse çıkarılarak bir nevi bütünleme sınavının işlevi yerine getirilmiştir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Sistemi Türkiye’de 81 il ve 26 ilçede toplamda 107 şehirde sınav gerçekleştirmektedir. 2015 senesinde sınav yapılan merkez sayısı 91 iken 2018’de bu sayı 16

şehir kadar artmıştır. Bu sayede ilçe merkezlerinde yaşayan öğrencilerin sınavlar için il merkezlerine gitmeden ikamet ettikleri şehirlerde sınava girmeleri sağlanmıştır.

Öğrencilerimizin oldukça büyük bir kısmı ezberle yönelik soruların sorulmasından ve çoktan seçmeli sorulara alternatif soruların olması gerektiğini belirtmiş olmalarından sonra 2016-2017 öğretim yılı itibarıyla sınavlarda boşluk doldurmalı, eşleştirmeli, kısa cevaplı türde sorular da sorulmaya başlanmıştır.

Sonuçlar ve Öneriler

Program değerlendirme, mevcut programın, amaçla ne ölçüde örtüştüğünün ortaya çıkarılması, katılımcıların memnuniyetlerinin belirlenmesi, aksayan ya da iyi giden yönlerinin saptanması ve programın yenilenme ve gelişme süreci açısından önem taşımaktadır. 2015 senesinde tamamlanan "Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programı'nın Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler" başlıklı doktora tezinde ilgili programın öğelerine ve Açıköğretim sisteminin sunduğu eğitsel ortamlara ilişkin öğrenci görüş ve önerileri alınmıştır. Bu görüş ve öneriler kurum yöneticilerine rapor biçiminde verilmiş ve çeşitli toplantılarda tavsiye biçiminde sunulmuştur.

Program değerlendirme ve değerlendirme sonuçlarına göre yapılan iyileştirmelerin etkili biçimde gerçekleşmesi kurum yöneticilerinin bu işe inancı oranında meydana gelmektedir. İlgili doktora tezinden elde edilen sonuçların büyük bir kısmının kurum yöneticilerince kıymet gördüğü ve bu tezden elde edilen görüş ve önerilerin dikkate alınarak iyileştirmelerin yapıldığı görülmektedir.

Açıköğretim sisteminin en önemli öğrenme malzemesi olan kitaplara ilişkin öğrenci görüşleri dikkate alınarak kitaplarda öğretim tasarımı değişikliğine gidilmiş, öğrencilerin içerikle daha çok birlikte olmalarını sağlayacak öğelere yer verilmiştir. Ayrıca genişletilmiş özetler ve her bir ünite için hazırlık sorularının sayısında artış sağlanarak kitaptaki bilginin daha rahat kavranması noktasında yeni malzemeler üretilmiştir.

e-Öğrenme malzemeleri kapsamında yapılan tavsiyeler de dikkate alınarak, sesli kitaplarda dijital sesten gerçek sese geçilmiş, 10 dakikadan oluşan ders anlatım videoları yeniden hazırlanmış, kitaplardaki özetlerden farklı olarak genişletilmiş özetler hazırlanmış, her ders ile ilgili sosyal medya üzerinden canlı ders anlatımları yapılmış, deneme sınavları, yaprak testler ve çözümlü sorular hazırlanarak öğrencilerin sınavlarından yüksek notlarla geçmeleri için öğrenme malzemeleri genişletilmiş ve mobil uygulama sistemi yeniden hazırlanmıştır.

Açıköğretim sınavlarına ilişkin öğrenci görüşleri dikkate alınarak üç dersi kalan ve mezuniyet seviyesinde olan öğrenciler için üç ders sınavı getirilmiş, sınav merkez sayısı artırılmış ve çoktan seçmeli sorulara alternatif sorular eklenerek soru çeşitliliği artırılmıştır.

Bir sistemin dinamik hale gelmesi o sistemle ilgili sürekli geribildirim alma ve bunların kurum yöneticilerince dikkate alınması ile sağlanabilir. Program değerlendirme çalışmaları bu anlamda çok büyük bir görevi yerine getirmektedir. Kurumlarca sürekli biçimde program değerlendirme çalışmalarının yapılması sistemin daha iyi hale gelmesi noktasında faydalı sonuçlar verecektir.

Kaynakça

- Demirel, Ö. (2006). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme (9. Baskı)*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Öktem, R. (2005). *Araştırma modeli*. 04.11.2013 tarihinde http://80.251.40.59/education.ankara.edu.tr/aksoy/eay/0506guz/r_oktem.doc adresinden erişilmiştir.
- Özarslan, Y. (2008). Uzaktan eğitim uygulamaları için açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri. *XIII. Türkiye’de İnternet Konferansı*. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Özdemir, S.M. (2009). Eğitimde program değerlendirme ve Türkiye’de eğitim programlarının değerlendirme çalışmalarının incelenmesi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt:VI, Sayı:II, 126-149.
- Özkul A.E. ve Aydın C.H. (2012). Öğrenci adaylarının açık ve uzaktan öğrenmeye yönelik görüşleri. *Akademik Bilişim 2012*, Uşak: Uşak Üniversitesi.
- Usta, İ. (2015). *Açıköğretim Fakültesi Sosyal Bilimler Önlisans Programının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldırım C. (1966). *Eğitimde araştırma metotları*. Ankara: Akyıldız Matbası.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.